

REPATRIEREA ÎN U.R.S.S. A CETĂȚENILOR ORIGINARI DIN BASARABIA ȘI BUCOVINA DE NORD REFUGIAȚI PE TERITORIUL JUDEȚULUI VASLUI 1944 – 1945¹

Paul Zahariuc

Abstract

Therefore, immediately after signing Armistice Convention between the Romanian Kingdom and URSS (September 12, 1944), the Prefecture of Vaslui County was attached to a committee by its application which consisted entirely Soviet officers. They sought point due observance and time commitments of the Romanian part. This short study refer to section 5 providing return „voluntary” of citizens Bessarabia and Northern Bukovina what is refuge in Romania thanks operations of war. Material from, made exclusively based on the research existing archival documents at the National Archives Vaslui County, shows that the return was a dictatorial action left to total Russian officers, who sent in „Stalin's paradise” any man to fall in hand including natives who put the foot their lives over the Prut river.

Convenția de Armistițiu încheiată la Moscova și semnată de delegațiile României și URSS la 12 septembrie 1944, a dus în mod arbitrar și la masive mutații umane, pe lângă punerea la dispoziția rușilor pe termen lung a tuturor resurselor economico-financiare ale țării noastre în contul despăgubirilor de război în cuantum de 300 de milioane de dolari-aur la cursul din 1938. Prin articolul 5 al acestei convenții, România se obliga să inițieze și să participe activ la identificarea, strângerea și aducerea în fața delegaților sovietici ai Serviciului Special pentru Repatriații Aliați, a tuturor cetățenilor din Basarabia, Bucovina de Nord, de la este de Nistru sau chiar a rușilor, ucrainenilor sau ai altor naționalități din imperiul sovietic, care s-ar fi aflat în momentul „12 septembrie 1944” pe teritoriul României din diverse motive. Stalin și-a pregătit cu grijă răzburarea și n-a uitat niciun detaliu. Baza juridică a repatrierii basarabenilor sau a nord-bucovinenilor o reprezenta un decret din 8 martie 1941 prin care cetățenii acestor provincii românești au fost declarați „cetățeni sovietici”. Un alineat din acest al cincilea articol din Convenția de Armistițiu era dedicat costurilor prilejuite de repatrieri care urmau a fi suportate aproape în întregime de statul român. Aici, sovieticii au făcut o „concesie” autorităților noastre în sensul că, „...nu beneficiază de ajutoare bănești pentru hrană și îmbrăcăminte cetățenii sovietici sosiți în România înainte de 27 iunie 1940 dar care doresc, totuși, să se repatrieze în URSS” Oricum, prețul acestei adevărate extrădări făcute cu complicitatea autorităților românești și în special a comuniștilor ce tocmai intraseră la putere, a fost enorm, secătuiind și mai mult finanțele țării și-așa șubrezite din cauza economiei aruncate în aer de război. Pretențiile sovietice au avut un rol determinant și asupra inflației care explodase, deja. Depășind, oarecum, prevederile articolului 5, autoritățile de la

¹ Pentru realizarea acestui studiu autorul a cercetat documentele conținute de dosarele: 29, 36, 176, 182, 192/ 1945, din fondul: Prefectura Vaslui ce se găsește la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale din Vaslui.
<http://www.cimec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>

București au căzut la un soi de înțelegere cu generalul Vinogradov (șeful Comisiei Aliate de Control de la București) care „... a promis Comisiunii Române de Aplicare a Armistițiului că nici un originar din Basarabia și Bucovina de Nord nu va mai fi expediat [până când] numeroșii învățători și profesori care au rămas în Basarabia în anul 1940 (după ultimatumul sovietic n.n.) nu vor fi ridicați și expatriați (în România n.n.)”. Revenind la ajutoarele bănești pentru hrană și îmbrăcăminte, MAI, prin nou-înființatul Serviciu Financiar pentru Aplicarea Armistițiului, a emis o adresă cu instrucțiuni către toate prefecturile din țară prin care se fixau sumele ce aveau să le primească cei înscriși pentru repatriere, astfel: „... pentru hrană, cei îndreptățiți vor primi 1500 lei/persoană (zilnic n.n.) dacă se află în București; 800 lei (zilnic n.n.) pentru cei stabiliți în reședințele de județ; 500 lei (zilnic n.n.) pentru cei din orașe non-reședință și 350 lei (zilnic n.n.) pentru cei care se află în comunele rurale. Copiii sub 8 ani vor primi jumătate din suma pentru adulți iar cei de peste 8 ani vor primi suma întreagă. Plata se va face începând cu data de 17 ianuarie 1945, data aprobării Comisiunei Române de Aplicare a Armistițiului[art.1]... Pentru echiparea cetățenilor sovietici, în vederea repatrierii lor, se vor acorda următoarele sume: lei 180.000 pentru maturi, bărbați și femei și lei 90.000 pentru copiii până la vârsta de 15 ani împliniți [art.4].

Articolul 3 arăta că: „... pe timpul transportului, (...) se vor acorda bani în cuantum de mai sus, pentru o perioadă de 2 – 10 zile” Nu era uitată nici cazarea celor aflați în așteptarea repatrierii astfel că Statul Român a plătit sume uriașe hotelurilor particulare (care cu ocazia asta și-au majorat tarifele!), acolo unde nu existau „cămine ale statului” La Vaslui au făcut afaceri frumoase cu MAI, recte prefectura județului, proprietarii hotelurilor „Miche” și „Splendid”, respectiv Herșcu Iacubovici și „dl. căpitan M. Marinache” care-și fixaseră tarifele la următoarele prețuri de lux: „... o cameră cu un pat: 1200-1500 lei/noapte iar una cu două paturi 1800-2000 lei/noapte [plus]...7% serviciile” Tot datorită acestui, de-acum, „celebru” articol 5 din Convenția de Armistițiu, autoritățile românești erau obligate să achite cazarea și pentru delegații sovietici din Comisiile de Repatriere astfel, într-o notă de plată emisă de hotelul „Splendid” din Vaslui, situat pe strada Vidin nr. 1, erau inserate următoarele sume datorate de prefectură în contul cazării și „serviciilor de 7%” ale membrilor (sovietici n.n.) Comisiei de Repatriere: „... 11-31 iulie 1945. 71 de camere $X 1.800 \text{ lei/camera/zi} = 127.800 \text{ lei} + \text{serviciile } 7\% = 136.740 \text{ lei}$ ”

Vârșnicii orașului își amintesc cu neplăcere de aceste mizerabile „hoteluri”, foste tractiruri, ajunse acum stabilimente de 5 stele, dar numai prin prețuri. Chiar și proprietarii de căruțe cu cai (N. Moraru, C. I. Stavăr ș.a.) ca și unicul birjar al orașului, C. Plugaru, au făcut bani frumoși (tot de la bugetul MAI!) transportând de la hoteluri la gară bagajele „repatriaților sovietici” Pentru o căruță, tariful era de 4.000 de lei/zi iar pentru birjă (având o capacitate mai mică) numai 2.000 de lei. Gh. Alexa de pe strada Sf. Nicolae nr. 4 a primit 4.000 de lei pentru „... spălarea cu petrol și curățirea a 4 vagoane ce au fost necesare pentru repatrierea cetățenilor sovietici”

Translatorul de limba rusă Pulpea Petre a încasat suma de 7.600 de lei pentru perioada 16-20 iunie 1945, cât a însoțit garnitura CFR cu repatriați de la Vaslui la Iași. Trenul era prevăzut și cu un agent sanitar uman, Romulus Vasilichi, care pe durata de 4 zile a transportului a încasat suma de 6.792 de lei, cu titlu de diurnă de deplasare. Autoritățile românești voiau, desigur, să se bage în seamă atunci când, conform articolului 7 din „deciziunea”

3950/30 aprilie 1945 specificau că: „...transporturile cetățenilor sovietici, în vederea repatrierii lor, se vor face pe calea ferată în vagoane de clasă” Aceste transporturi s-au făcut în mare parte pe calea ferată, dar nu în vagoane „de clasă” ci în vagoane de marfă așa cum reiese dintr-un „Stat de lucrări cu bucată” întocmit de serviciul „tehnic” al prefecturii Vaslui, care se referă la costurile prilejuite de: „... confecționarea a două paturi duble și unul simplu într-un vagon de marfă CFR [precum și] ...repararea acoperământului vagonului din tablă veche” Intențiile clare ale rușilor de prelungire a călătoriei „fericiților” repatriați cam până prin Siberia, reies și din pretenția acestora de a se „... confecționa și instala câte o sobă în fiecare vagon” al cărei preț era de 46.230 de lei, cu tot cu manoperă. Desigur, acest „stat de lucrări” a fost un etalon deoarece o garnitură de tren avea în componere mai multe vagoane. Pentru manoperele enumerate mai sus, dulgherul Filip I. din Vaslui a încasat suma de 130.140 de lei. Nici gardianul public Braunstein Iancu, care pe perioada transportului a avut grijă să nu „dezerteze” vreun „repatriat benevol”, nu a fost uitat, el primind suma de 4.480 de lei. De altfel, paza convoaielor feroviare cu repatriați a fost instituită tot prin prevederile unui alineat al articolului 5 din Convenție. După cum se va vedea mai în continuare, nu toți „cetățenii sovietici” au vrut să părăsească așa ușor teritoriul României, foarte mulți fugind unde au văzut cu ochii după ce, evident, și-au încasat drepturile bănești. De altfel, ca să rămânem la acest fenomen, dramatic prin consecințele lui ulterioare, trebuie să spunem că la DJAN Vaslui există un dosar voluminos (436 de file) compus în mare parte din adrese sosite la Vaslui de pe la alte prefecturi, în care erau dați în urmărire generală fugarii strânsi cu atâta trudă și migală de sovietici, ajutați cu un zel ieșit din comun de polițiștii și jandarmii români, care aproape că nu mai ascultau de dispozițiile venite de la București ci, numai de cele ale ofițerilor-delegați ruși. Prefectura Timiș-Torontal cerea „... urmărirea și arestarea unui număr de 65 de cetățeni sovietici care și-au încasat sumele necesare pentru hrană și îmbrăcăminte, dispărând din județul nostru” Prefectura Dâmbovița anunța „pierderea” a 24 de cetățeni, Ialomița avea lipsă 29, Alba – 53; Prahova – 6; Vâlcea – 7; Covurlui – 43; Hunedoara – 32; mai aproape de Vaslui, Fălciul cu 14 ș.a. S-au înregistrat și numeroase cazuri de reținere abuzivă a cetățenilor români „adevărați” și de trimitere a acestora în URSS, fără să fi fost originari din Basarabia sau Bucovina de Nord, ori care nu se încadrau în nici un alineat al articolului 5 dar care s-au aflat la momentul nepotrivit și locul nepotrivit în calea hingherilor rușilor: jandarmii și polițiștii români. De aceea, pentru a potoli, întrucâtva, această vânătoare de oameni, MAI a fost nevoit ca în repetate rânduri să emite adrese și ordine circulare pentru a-și tempera subordonații din teritoriu. Astfel, ordinul circular nr. 172.750/12 iulie 1945 semnat „pentru” ministrul de Interne de M. Moșoiu, suna așa: „... se aduce la cunoștință că cetățenii români care au primit indemnizațiile de hrană și îmbrăcăminte deoarece au fost greșit considerați cetățeni sovietici, trimiși în URSS iar de acolo repatriați în țară (subl. în orig.) nu pot fi urmăriți pentru restituirea sumelor” Sumele de bani la care face referire ordinul reprezintă, desigur, cele plătite falșilor „repatriați sovietici” în contul hranei și al îmbrăcăminte. O adresă din 27 august 1945 a aceluiași minister păstorit de Teohari Georgescu spune că, din informațiile primite, în ciuda ordinului citat „... organele românești de poliție și jandarmerie, au arestat și urmează să aresteze cetățeni români și persoane ce eventual ar putea intra sub prevederile

articolului 5 din Convenția de Armistițiu. (...)... sub nici o formă nu este îngăduit vreunei autorități românești să emită vreun ordin de urmare (urmărire n.n.) sau arestare împotriva cetățenilor români sovietici (sic! subl.ns.) sau chiar a persoanelor ce eventual ar putea cădea sub incidența articolului 5 din Convenția de Armistițiu” În continuarea acestei adrese, același minister, din lașă precauție, coboară garda și admite „excepțiile” următoare: „... dacă autoritățile provinciale primesc, totuși, ordine (de urmărire sau arestare n.n.) emanând de la delegații Sovietici locali, acestora li se va da urmare [dar] numai în cazul în care ordinul este scris și nominal” Aceste hârtii sosite de la MAI nu aveau ABSOLUT nici o valoare, odată ce, conform documentelor vremii, oficialii sovietici nu le-au respectat și nici măcar nu s-au obosit să le bage în seamă. Ordinele primite de la Stalin erau prioritare. Răzbunarea pregătită românilor din stânga Prutului sau din nordul Bucovinei, numai pentru simplul fapt că au fugit din calea urgiei războiului, trebuia să fie radicală așa cum s-a procedat și cu tătarii din Crimeea.

Uneori, jandarmii vasluieni reușeau să captureze câte un „repatriat sovietic” așa cum s-a întâmplat cu tânăra Sonia Marchidan de 18 ani, prinsă în gara Buhăiești. Cu această ocazie, zelosul „plotoner” major Costandache Gheorghe a „dresat” un proces-verbal, într-o magistrală „limbă de lemn” folosită cu succes și astăzi. Tânăra arestată, neștiind carte, a semnat cu degetul textul scris de bravul șef de post, care, în linii mari, poartă amprenta unei povestioare romantice. Așadar, Sonia s-a declarat a fi cetățeană „... de origine etnică rusă, născută în comuna (sic!) Kerci, județul Kerci (?? n.n.) din Rusia. Ultimul domiciliu l'a avut în orașul Bălți, lângă Gara Mare” Mai departe, povestește că pe parcursul războiului a însoțit un „litenant” rus căruia i-a devenit amantă. Acesta a abandonat-o la Oradea Mare după ce i-a luat și uniforma militară cu care o înzestrase. De aici, după terminarea războiului în vest, a plecat cu un tren cu care a ajuns la Tecuci. Din acest oraș s-a gândit să se urce în alt tren pentru a ajunge în Rusia. Din păcate, la Buhăiești a fost prinsă de vigilentul „Dom' Șef de Post” Următoarea mișcare a jandarmului, a fost predarea „individului” Legiunii de Jandarmi Vaslui care, la rândul ei, a predat-o „rechinelor” de la Comandamentul Sovietic. Probabil că aceștia au aplicat alte metode de interogatoriu, deoarece, într-un răspuns lapidar trimis Legiunii se spune că „... numita Sonia Machedon, domiciliată în comuna Bolentin, județul Bălți, a fost refugiată în județul Tecuci, comuna Valea Rea și niciodată n-a însoțit trupele sovietice. Este propusă pentru repatriere urgentă, cu primul lot”

CINE ERAU REPATRIAȚII SOVIETICI?

La început, autoritățile românești în strânsă și inseparabilă comuniune cu cele sovietice, au încercat să dea o „față umană” acțiunii de repatriere a „cetățenilor sovietici” Ea s-a vrut, de la început, o „afacere” amiabilă, apelându-se la buna înțelegere. Prima acțiune a constat în tipărirea la tipografia vasluiană „C. Chiriac” de pe strada Ștefan cel Mare și difuzarea prin afișare în locuri publice al unui număr de 400 de anunțuri, cu următorul text: „... toți cetățenii din Basarabia și Bucovina de Nord, care la data de 22 iunie 1940 au locuit acolo, sunt obligați imediat să se prezinte la Biuroul de Armistițiu dela Prefectura Vaslui, pentru a spune părerea lor.

«Vrea sau nu să plece în URSS»” Tot prin acest anunț (datat 13 decembrie 1945) se fixa și un termen-limită: 20 decembrie 1945. De ce a fost nevoie de aceste tipărituri și de un termen? Deoarece acțiunile anterioare nu dăduseră rezultate satisfăcătoare pentru nerăbdătorii ofițeri sovietici. De altfel, eșecul era raportat de prefectură Secției Politice a Comisiei Române de Aplicare a Armistițiului din București, str. Lipscani, nr. 20 în următorii termeni: „... la *Ordinul MAI no. 16.754/1945 răspundem următoarele: la sediul Prefecturii s'au prezentat 10 cetățeni din care numai unul, Cataragă Vasile, a cerut repatrierea iar ceilalți 9 au refuzat*” De fapt, acești oameni încercau să profite de o prevedere a articolului 5, care dădea posibilitatea celui chestionat de a refuza repatrierea din diverse motive, sau chiar fără un motiv special. Că în covârșitoarea majoritate a cazurilor nu s-a respectat această clauză, este altă poveste. Totuși, prefectura vasluiană a mai încercat o dată varianta mânușilor, înainte de a se ajunge la parul rușilor, trimițând încă o adresă instituțiilor implicate în această acțiune și anume: Comisia Aliată de Control a Armistițiului, Legiunea de Jandarmi Vaslui, Poliția Vaslui, Primăria Vaslui precum și celor 4 Preturi (reședințele Plășilor) în care se spuneau următoarele: „... *veți bine voi a face largi publicații* (probabil propagandă n.n.) *și în același timp veți invita NORMAL* (subl. în orig.) *pe toți cei originari din Basarabia, Bucovina de Nord sau teritoriile ocupate la est de Nistru ce s'ar mai afla în județul nostru să se prezinte la această Prefectură până la data de 20 decembrie crt. să declare dacă vor să se repatrieze. În cazul când nu se prezintă în acest termen, nu li se va mai acorda posibilitatea de repatriere* (subl.ns.)” În continuare, se arată procedura care trebuie urmată și anume: „... *declarațiile de repatriere vor fi date în mod liber în fața unei Comisiuni Mixte Județene. Comisiunile se compun din: delegatul județean al Comisariatului General al Executării Armistițiului și Împuternicitul Județean sau Special al Comisiei Aliate de Control*” Probabil oficialii acestor instituții scrise cu majuscule s-au gândit că „cetățenii sovietici” vor profita de „mărinimia” și de tonul oarecum liniștitor al anunțurilor și vor face cozi interminabile pe la „Biuroul” Armistițiului, dar nu s-a întâmplat așa. În scurtul răstimp de ocupație sovietică cuprins între iulie 1940-iulie 1941, au văzut de ce sunt în stare autoritățile bolșevice: judecăți sumare urmate de execuții în masă, deportări în republicile sovietice din Asia Centrală sau în Siberia ș.a. Opinăm că dacă s-ar fi respectat întocmai clauza de repatriere benevolă prevăzută de articolul 5 din Convenția de Armistițiu, numărul solicitanților ar fi fost cu totul neînsemnat. De acest refuz s-au prevalat chiar și cetățeni de etnie rusă sau ucraineană cu domiciliul anterior pe teritoriul „istoric” al URSS care, veniți în România, nu au vrut să mai plece de aici dar aceștia nu au avut absolut nicio șansă în demersul lor! Anaska Maria (Elisavetovska – Rostov), Kazacenko Elena și Libnicenko Nadia (orașul Stalino, raionul Stalin, Ucraina) și mulți alții au fost repatriați cu forța, contrar Convenției de Armistițiu pe care o semnaseră și sovieticii! Mari probleme au avut și cetățenii români care după Unirea din 1918 s-au stabilit în Basarabia sau Bucovina de Nord, unde s-au căsătorit și și-au făcut un rost. Refugiați în țară după 27 iunie 1940, s-au trezit ca după 12 septembrie 1944 (data semnării Armistițiului) să fie forțați să se repatrieze. Uneori, i-a salvat un document numit „Certificat de cetățenie română” Au fost, desigur, și cazuri de repatriere voluntară și vom da un singur exemplu. Aculov Ioan, cu domiciliul anterior în satul Bahmutea, județul Tighina declara că a venit în România pe 13 mai

1941 fiind evacuat!!! De cine a fost evacuat? De ruși? România a început războiul de eliberarea a Basarabiei pe 22 iunie 1941! Mai spune Aculov că în anul 1943 a fost arestat în orașul Câmpina, județul Prahova pentru **politică comunistă** (subl.ns.). Se pare că acest individ n-a fost altceva decât un spion trimis în România. Pe parcursul anului 1945 au fost constituite 6 „loturi” de repatriați din județul Vaslui. N-am putut afla numărul acestora pe fiecare „lot”, dar global, există la dosar o „Situție cu cetățenii sovietici înscriși și repatriați și drepturile bănești acordate” întocmită de prefectura Vaslui, în care se scriu următoarele: *între 01.01.1945-01.XII.1945 situația este următoarea: la Est de Nistru, s'au înscris 4 și au plecat 4; Basarabia și Bucovina de Nord, s'au înscris 136 și au plecat 129; 7 au dispărut după primirea drepturilor bănești. Statul Român a cheltuit suma de 28.228.932 lei”*

Procedura de repatriere era următoarea: identificarea cetățenilor pasibili de repatriere aflați pe teritoriul județului; aducerea lor la Vaslui; cazarea acestora în cele două hoteluri amintite în acest material („Miche” și „Splendid”); prezentarea în fața Comisiei Mixte (prezidată de colonelul sovietic K. Smirnov sau, ulterior, de locotenentul superior Antosiak); completarea unei declarații prin care cetățeanul putea opta, teoretic, pentru rămânerea în România sau pentru repatriere; predarea actelor de identitate (unde existau); eliberarea unei adeverințe de repatriat. După cum spuneam, teoretic, chestionații puteau opta pentru rămânerea în România dar practic, cine ajungea în fața acestor adevărați inchiזורi medievali, avea soarta pecetluită. Prin urmare, cetățeanul X intra la comisie „român” și când, peste câteva minute, ieșea cu adeverința în mână era declarat de „competenta” comisie, „cetățean sovietic”. Declarația cuprindea următoarele câmpuri ce trebuiau completate de către cetățeanul adus în fața comisiei: numele și prenumele; cetățenia pentru care optează; locul și data nașterii; ultimul domiciliu avut în URSS; ocupația; localitatea în care vrea să se repatrieze; motivul pentru care a venit în România și data sosirii (amănunte foarte importante în opinia unilaterală și subiectivă a sovieticilor!); unde a locuit în România; ce ocupație a avut; de cine a fost întreținut; documentele de identitate pe care le depune. După toate acestea i se elibera o „adeverință de repatriere” Interesant și tulburător este faptul că marea majoritate a celor chestionați se declarau „cetățeni români” sau „moldoveni” iar pe adeverințe apar ca fiind „cetățeni sovietici” sau chiar „ruși”! Trebuie adăugat faptul, deloc de neglijat, că aceste hârtii erau completate de vreun membru (evident, român!) al comisiei deoarece se poate constata o flagrantă neasemănare între caligrafia folosită la semnătură (ca să nu mai vorbim despre neștiutorii de carte!) și textul propriu-zis. Cetățeanul C. Alexei de 28 de ani, născut în comuna Mărcăuți-Orhei și stabilit în comuna Dănești-Vaslui și-a justificat refuzul de a se repatria scriind în declarație că „... sunt *împroprietărit și căsătorit în această comună*” Bine-nțeles că nu a fost luat în seamă, odată ce-l regăsim pe lista de repatriați primind toate drepturile, mai puțin bani pentru îmbrăcăminte, deoarece a spus că nu are nevoie. Femeia Ciobanu S. de 28 de ani din Buda-Lăpușna, își motivează refuzul prin faptul că s-a logodit cu un cetățean român. Aceste argumente nu contau niciodată. Probabil resemnarea, teama dar și presiunile psihice la care au fost supuși acești oameni nefericiți, au cântărit decisiv în balanță. Un caz cu totul aparte îl reprezintă familia Grigore și Maria Jidoveanu (zisă Jdanov) care s-a refugiat în România împreună cu cei 6 copii minori, stabilindu-se în comuna Solești. Pierzând

actele în nebunia retragerii din vara anului 1940, când rușii au acordat un răstimp foarte scurt prin celebrul ultimatum, primăria a eliberat adulților un nou rând de acte specificând clar noul domiciliu: comuna Solești. Probabil „turnați” de jandarmi sau de polițiștii rurali, au fost aduși la Vaslui sub escortă toți membrii familiei, inclusiv mama lui Grigore, Alexandra Jidoveanu (născută în anul 1886!) unde au fost cazați în vederea „repatrierii” la „celebrul” (de-acum!) hotel „Splendid” al „*d-lui căpitan Marinache*”. Fostul medic primar-director al spitalului „Drăghici”, Alexandrina Tereza Holban (1890-1978) a încercat să salveze această numeroasă familie, eliberându-le un document medical din care rezulta că soții Jidoveanu au, unul „bronchită” și celălalt „conjunctivită” iar cei șase copii sunt bolnavi de scabie. La primirea acestor concluzii medicale, prefectura Vaslui, recte „sfinția sa” (sic!) preotul-prefect Neculai Sârbu a răspuns spitalului printr-o adresă extrem de dură! În documentul cu nr. 315/26 „maiu” 1945 se află scrise următoarele: „... *avem onoarea a vă restitui tabelele dv. cu privire la repatriații sovietici ce au fost prezentate Comisiei de Control Vaslui* (ofițerilor sovietici n.n.). *Ținem să comunicăm că Dl. Împuternicit* (lt. superior Antosiak n.n.) *al Comisiei de Control și-a afirmat în cuvinte grele* (înjurături soldățești, probabil n. și subl.ns.) *păreră despre felul cum au fost întocmite aceste tabele ce se restituie spre a fi completate după cele ce am întocmit noi* (s.n.) (...)... *pentru a putea prezenta tabelele chiar în cursul acestei nopți* (subl.ns.) *vă rugăm a completa tabelele și a le trimite prin acest delegat al nostru*” Nu am găsit în arhive noul tabel al dr. Holban dictat după gustul rușilor, dar am găsit familia Jidoveanu (zisă Jdanov) pe lista primului lot de repatriați, cu aceasta trăgându-se cortina peste un destin tragic!

Oficial, conform obligațiilor părții române stipulate în articolul 5 al Convenției de Armistițiu, banii alocați fiecărui repatriat care călătorea cu trenul ar fi trebuit să ajungă pentru o perioadă de două zile (în cazul localităților apropiate de granița de est a țării) și zece zile, dacă localitatea de expediție era la o distanță mai mare. Dacă vremurile ar fi fost normale, aceste calcule ar fi fost realiste dar, după terminarea războiului în Europa, toate rutele feroviare românești deveniseră extrem de aglomerate. Zeci de mii de militari (atât sovietici cât și români) se întorceau la vatră, împreună cu enorme cantități de tehnică militară prin urmare, pentru toate aceste necesități însumate fiind nevoie de mii de trenuri care circulau non-stop cu maximum de prioritate în detrimentul transporturilor de „repatriați”. Datorită acestor situații, multe din „loturile” de „cetățeni sovietici” erau nevoite să aștepte zile întregi prin gări uitate de lume. Cazul raportat de postul de jandarmi Scânteia-Vaslui, este simptomatic pentru acele vremuri grele. Pe data de 18 august 1945, șeful acestui post trimitea un raport scris forului superior, Legiunea de Jandarmi Vaslui, în care se spunea: „... *în gara Rebricea este garat de 6 zile un tren sovietic cu repatriați URSS, în număr de 1200 care, din cauza lipsei de hrană, au devastat culturile de răsărită, porumb și fasole ale locuitorilor comunei Scânteia. Vă rugăm să luați măsuri*” Tot în această perioadă jandarmii vasluieni semnalau prefecturii apariția speculanților de ruble (în covârșitoare majoritate evrei!), care făceau „afaceri” cu repatriații sau soldații ruși, cumpărând cu această monedă efecte militare sau civile și uneori chiar arme.

Cu certitudine că un număr oarecare de cetățeni basarabeni sau nord-bucovineni au reușit să scape de prigoana acelor ani și au rămas în România, chiar

dacă pentru aproape o jumătate de secol n-au avut parte de „une vie en rose”, trăgând la jugul comunist împreună cu băștinașii. Obsesia răzbunării sovietice nu se ostoise nici după trecerea câtorva ani de la repatrierea forțată la care fuseseră supuși basarabienii și nord-bucovenienii. În anul 1949², pe data de 12 mai, MAI trimitea Comitetului Provizoriu al Județului Vaslui (organism politic premergător Sfatului Popular Raional) o telegramă „strict secretă”, în care erau inserate următoarele precizări: „...vi se face cunoscut că până la noi dispozițiuni, nu se va oficia nici o **căsătorie** (subl.ns.) între cetățeni și cetățene române și cetățeni și cetățene sovietice care se încadrează în dispozițiunile de **repatriere** (subl.ns.) Stop. Prezentul Ordin este strict confidențial și va fi transmis **verbal** (subl.ns.) primăriilor din județ” Ce s-a întâmplat cu „repatriații sovietici”, nu este prea greu de ghicit dar, în mod concret s-ar putea ocupa de soarta lor adevărații istorici din Republica Moldova care au acces la documentele arhivistice de la Chișinău.

² Informație extrasă din dosarul 98/1949, „Note informative ale Miliției”, din fondul citat.

Foto 1: Buletinul de identitate românesc al lui Grigore Jidoveanu

Foto 2: Buletinul de identitate românesc al Mariei Jidoveanu

* Mulțumiri domnului Marian Antoniu, muzeograf la Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” din Vaslui, pentru realizarea fotocopiilor necesare materialului de față.

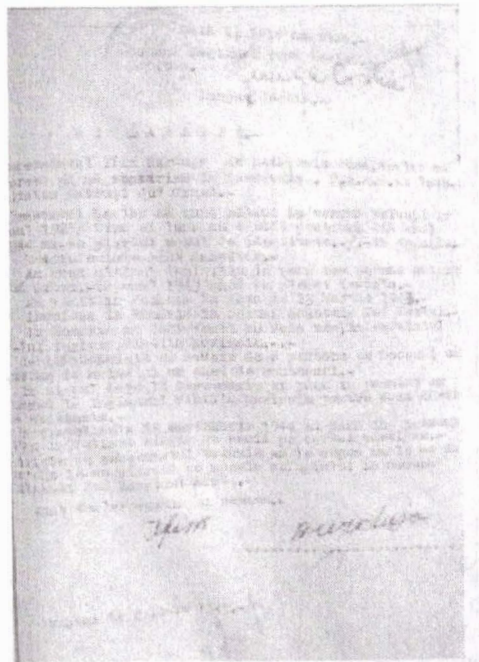
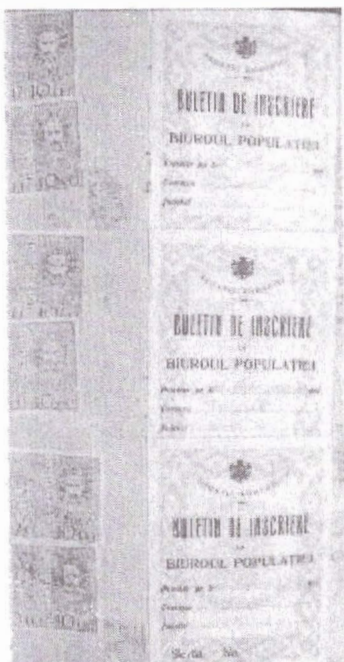

Foto 3: Buletine de identitate românești devenite inutile

Foto 4: Declarația lui Efim Burduja

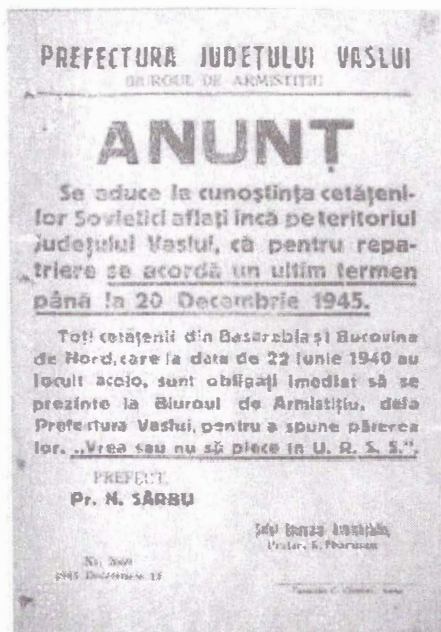

Foto 5: Ultimul anunț emis de Prefectura Vaslui referitor la refugiați